

**P301 : พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร
ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ อำเภอหัวตะพาน
จังหวัดอำนาจเจริญ**

ปัทมา ตาทอง

รพ.สต.บ้านหนองยอ

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ใช้รูปแบบการศึกษาค้นคว้าวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองยอ จากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 231 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมจากการใช้สารเคมี กำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกร มีการปฏิบัติตัวขณะฉีดพ่นสารเคมีอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.11, SD = 0.62$) เป็นอันดับแรก รองลงมา คือมีการปฏิบัติตัวก่อนการฉีดพ่นสารเคมีอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.00, SD = 0.60$) และ มีการปฏิบัติตัวหลังการฉีดพ่นสารเคมีอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.80, SD = 0.70$) เป็นอันดับสุดท้าย

คำสำคัญ : พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช, สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม และสถานการณ์การใช้สารเคมีทางการเกษตรของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี (สาคร ศรีมุข, ๒๕๕๖) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปี ๒๕๖๒ เปิดข้อมูลผู้ป่วยบัตรทอง ล่าสุด ๑๐ เดือน (ข้อมูล ๑ ต.ค. ๖๑ - ๑๗ ก.ค. ๖๒) มีรายงานผู้ป่วยจากพิษสารเคมีปราบศัตรูพืชเข้ารักษา ๓,๐๖๗ ราย เสียชีวิต ๔๐๗ ราย เบิกจ่ายค่ารักษากว่า ๑๔.๖๔ ล้านบาท ขณะที่ข้อมูล ๓ ปี ย้อนหลังเฉลี่ยผู้ป่วยจากพิษสารเคมีสูงถึงปีละกว่า ๔ พันราย ไม่รวมผู้ป่วยในสิทธิรักษาพยาบาลอื่นๆ สะท้อนให้เห็นผลกระทบของการใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชที่เกิดขึ้น แม้ว่าสารเคมีทางการเกษตรจะมีประโยชน์ต่อการควบคุมการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชได้ระดับหนึ่ง แต่ก็มีความเป็นพิษโดยตัวสารเคมีเองอยู่ด้วย ประกอบกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้องของตัวเกษตรกรและการใช้ที่มากเกินไปจนความจำเป็น จึงส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพเกษตรกรและผู้บริโภค เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (สาคร ศรีมุข, ๒๕๕๖) จากข้อมูลทีกล่าวมาจะเห็นว่าสารเคมีที่ใช้ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชนั้นมีอันตรายต่อผู้ใช้ เป็นอย่างมาก และยังมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวอีกด้วย (Wilson, ๑๙๙๙, ๒๐๐๑) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี ร้อยละ ๘๔.๓๐ (พิมพ์ลดา ภิรมย์จิตร, ๒๕๕๗) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนิกันต์ คุ่มนง, ๒๕๕๗ ที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช และมีพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง แต่ยังมีเกษตรกรบางส่วนที่มีการปฏิบัติ ที่ไม่ถูกต้อง จึงส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

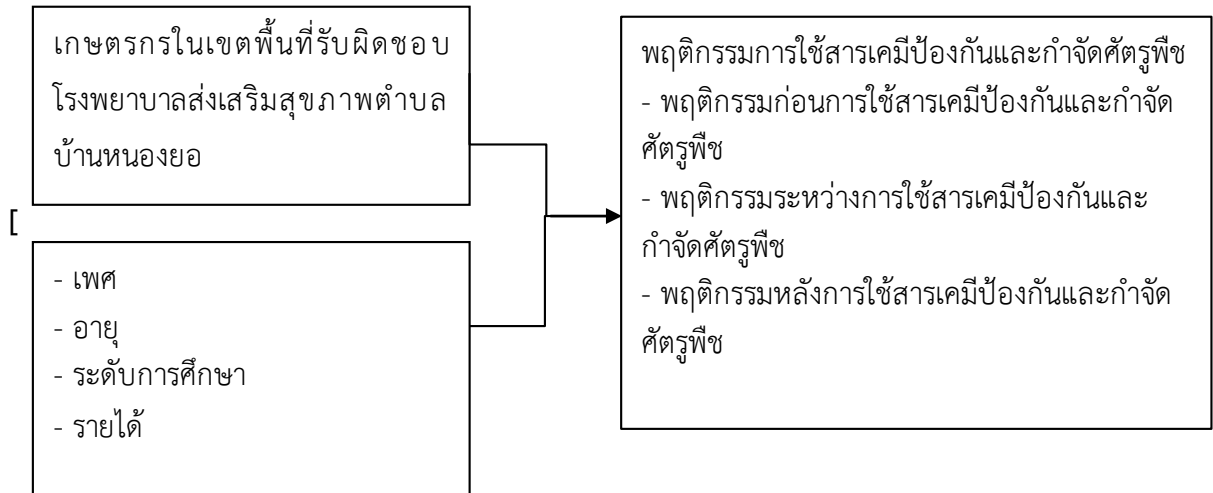
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองยอ ได้มีการสำรวจข้อมูลประชากรเบื้องต้น พบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ ๑. ทำนา ๒. ปลูกหอมกระเทียม ๓. ปลูกพริก ๔. พืชผักสวนครัว และ ๕. ปลูกข้าวโพด จากการตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีลินเอสเตอเรสเลือดเกษตรกรกลุ่มเสี่ยงจำนวน ๕๐ คน พบว่า อยู่ในระดับไม่ปลอดภัย จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒ มีความเสี่ยง ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒ ปลอดภัย ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และปกติ ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖

จากปัญหาและผลกระทบดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ จำนวนทั้งสิ้น ๕๔๗ คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเป็นแนวทางการปรับพฤติกรรมของเกษตรกร เพื่อให้มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชลดลง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ

กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการศึกษาศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ คือ เกษตรกรในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองยอ ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวนทั้งสิ้น ๕๔๗ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ คือ เกษตรกรในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองยอ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการคำนวณ ด้วยสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, ๑๙๖๗) ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ความคลาดเคลื่อน ๕% เท่ากับ ๒๓๑ คน

วิธีสุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาค้นครั้งนี้ คือ การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ คือ ๒๓๑ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมจากการใช้สารเคมี กำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน ๑ ชุด ประกอบด้วย ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑. ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ ๒. พฤติกรรมด้านการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

๒.๑ พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

๒.๒ พฤติกรรมขณะการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

๒.๓ พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ส่วนที่ ๓. พฤติกรรมด้านการป้องกันตัวเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

คุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. ตรวจสอบความตรงเนื้อหา (Content validity) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จะนำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน นำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content validity index or CVI) ค่าที่ได้มากกว่า ๐.๕

๒. ความน่าเชื่อถือ/ความเที่ยง โดยนำไปทดสอบทดลองใช้กับประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจิกคู่ ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบทดสอบแล้วทำการปรับปรุงแบบทดสอบก่อน นำไปใช้จริงกับเกษตรกร ในเขตพื้นที่ รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ จำนวน ๒๓๑ คน

การเก็บข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลเป็น ๒ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ อบรมอาสาสมัครในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้มีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

ขั้นตอนที่ ๒ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในเขตพื้นที่ รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ จำนวน ๒๓๑ คน เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

๑. จัดทำเอกสารแสดงความยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าว เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลกับประชาชน
๒. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยและรายละเอียดการเก็บข้อมูลให้ประชาชนฟัง
๓. แจกเอกสารแสดงความยินยอมให้ประชาชนที่เต็มใจให้ความร่วมมือ ลงชื่อยินยอมเข้าร่วมวิจัย ก่อนทำการเก็บข้อมูล
๔. ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร กลุ่มปลูกหอมกระเทียม ในเขตพื้นที่ รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑.๑ ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร

๑.๒ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๒.๑ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ ๘๔.๔๑ เพศหญิง ร้อยละ ๑๕.๕๘ มีอายุมากกว่า ๔๐ - ๔๙ ปี มากที่สุด ร้อยละ ๓๙.๘๒ รองลงมา ช่วงอายุ ๓๐-๓๙ ปี ร้อยละ ๒๑.๖๔ และช่วงอายุ ๕๐-๕๙ ปี ร้อยละ ๑๒.๙๘ ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ ๘๗.๐๑ รองลงมาคือหม้ายหรือหย่าร้าง และโสด ร้อยละ ๗.๗๙ และ ๕.๑๙ ตามลำดับ

ข้อมูลการศึกษา พบว่า จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ ๔๘.๔๘ รองลงมาจบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔, และจบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ร้อยละ ๒๗.๗ และ ๑๓.๘๕ ตามลำดับ ในรอบ ๑ ปีที่ผ่านมาประกอบอาชีพ นาข้าว ร้อยละ ๙๑.๐๐ รองลงมา คือ ปลูกหอมกระเทียม ร้อยละ ๕๒.๑๐ การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนมากจะฉีดพ่นเอง ร้อยละ ๕๘.๔๔ สารเคมี กำจัดศัตรูพืชที่ใช้มากที่สุด คือ กรัสม็อกโกโซน ร้อยละ ๗๐.๐๐ รองลงมา ราวน้ำอ๊อฟ ร้อยละ ๒๐ ช่วงเดือนที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มากที่สุด คือ เดือนพฤษภาคม รองลงมาเดือน มิถุนายน

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าพฤติกรรมการใช้ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ก่อนการใช้สารเคมี ขณะใช้สารเคมี และหลังการใช้สารเคมีต่อ การปฏิบัติตัวก่อน การฉีดพ่นสารเคมี พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมการปฏิบัติตัวก่อนการฉีดพ่น สารเคมี อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = ๓.๑๐$, $SD = ๐.๖๑$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

๑. พฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล บ้านหนองยอ ก่อนการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ ทำการเลือกใช้สารเคมีที่ถูกต้องขนาดและถูกวิธี โดยดูจากสลากที่ติดข้างขวด อยู่ในระดับ ดีมากที่สุด ร้อยละ ๔๗.๗๘ รองลงมา คือ เลือกซื้อสารเคมีตามชนิดของ ศัตรูพืชนั้น อยู่ในระดับดีมากที่สุด ร้อยละ ๔๗.๖๑ อ่านฉลากข้างขวดทุกครั้ง และปฏิบัติ ตามข้อแนะนำต่าง ๆ อย่างเคร่งครัดในการใช้สารเคมีอยู่ในระดับดีมากที่สุด ร้อยละ ๔๕.๔๕ เลือกใช้สารเคมีที่มีประสิทธิภาพสูงในการกำจัดศัตรูพืชนั้นๆ อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๓๙.๘๒ เมื่อสงสัยหรือไม่แน่ใจ เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทำการปรึกษาเจ้าหน้าที่ การเกษตรหรือผู้นำสารเคมีนั้น ๆ มาจำหน่ายก่อนใช้อยู่ในระดับดีมาก ๔๕.๔๕ ใช้ไม้หรือวัสดุอื่นที่เหมาะสมในการคนสารเคมีให้เข้ากันก่อนการฉีดพ่นและไม่ใช้มือคนสารเคมี อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๓๘.๙๖ เลือกซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยเลือกสารที่มีพิษ ไม่รุนแรง ไม่เป็นพิษต่อพืชที่ปลูกอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๓๗.๖๖ การผสมสารเคมี ทำการผสมตามฉลากกำหนด อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๓๕.๙๓ และ ตรวจสอบสภาพอุปกรณ์ ก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกครั้งอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๓๔.๖๓ เป็นอันดับสุดท้าย

๒. พฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ ขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า ไม่รับประทานอาหารหรือสูบบุหรี่ในขณะที่ ฉีดพ่น อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๕๒.๓๘ รองลงมา เมื่ออุปกรณ์ชำรุดเสียหาย หยุดฉีดพ่นทันที อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๕๑.๙๔ ขณะทำการฉีดพ่นสารเคมี ไม่มีผู้อื่นอยู่ในบริเวณที่ฉีดพ่น ด้วยโดยเฉพาะเด็กและสัตว์เลี้ยง อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๕๑.๐๘ เมื่อมีสิ่งอุดตันอุปกรณ์ฉีดพ่น ไม่ใช่ปากเป่า หรือใช้มือเปล่าทำการซ่อม อุปกรณ์ อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๙.๗๘ ขณะฝนตกไม่ทำการฉีดพ่น สารเคมี อยู่ในระดับดีมากที่สุด ร้อยละ ๔๗.๖๑ ไม่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในขณะที่ลมแรงหรือฝนตก อยู่ในระดับดีมากที่สุด ร้อยละ ๔๗.๖๑ ปฏิบัติการฉีดพ่นเฉพาะ ช่วงเวลาเช้าหรือเย็นเท่านั้นอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๕.๘๘ หยุดการฉีดพ่นสารเคมี ทันทีเมื่อปรากฏ อาการแพ้สารเคมี เช่น เวียนศีรษะ คลื่นไส้ แน่นหน้าอก เป็นต้นอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๒.๘๕ ไม่ฉีดพ่นสารเคมี ในเวลากลางวัน แสงแดดร้อนจัด อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๑.๙๙ ขณะฉีดพ่นสารเคมีให้เด็กและสัตว์เลี้ยงออกจากบริเวณนั้น อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๑.๑๒ อยู่เหนือลมเสมอขณะฉีดพ่นสารเคมีอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๓๙.๘๒ และ ใช้ปริมาณสารเคมีกำจัดศัตรูพืช แต่พอดี โดยฉีดพ่นให้หมดในแต่ละครั้ง อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๓๘.๙๖ เป็นอันดับสุดท้าย

๓. พฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกร ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล บ้านหนองยอ หลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า ไม่แทนที่ที่ใช้ทำความสะอาดถังฉีดพ่นสารเคมี ที่ถังลงในแหล่งน้ำหรือบริเวณใกล้แหล่งอยู่ใน ระดับดีมาก ร้อยละ ๕๐.๒๑ เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ เก็บภาชนะบรรจุสารเคมีให้มิดชิด จากเด็ก สัตว์เลี้ยงอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๗.๖๒ การซักเสื้อผ้าที่สวมใส่ฉีดพ่นสารเคมี แยกต่างหากจากเสื้อผ้าอื่น ๆ อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๖.๓๒ ไม่เผาพลาสติกหรือภาชนะ บรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชชนิดที่มีความดันภายในจะทำให้เกิดการระเบิดได้อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๔.๑๕ เมื่อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหกเปรอะเปื้อนพื้น ใช้ดินหรือขี้เถ้าคลุมดูดซับ แล้วจึงนำไปฝังดินในที่ห่างไกลที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๓.๒๙ เมื่อมีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชรั่วไหลออกมาเป็นจำนวนมากควรใช้ปูนขาวหรือขี้เถ้าที่มีคุณสมบัติเป็นด่างจัดพิษเสียก่อน แล้วนำไปฝังดินในที่ ๆ ปลอดภัยอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๓.๒๙ ไม่ทิ้งสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ที่ผสมแล้วไว้ในเครื่องพ่นอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๔๒.๔๗ ทูบทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุก ชนิดที่ใช้หมดแล้วอยู่ในระดับ ดีมาก ร้อยละ ๔๑.๕๕ และ เว้นระยะเก็บผัก ผลไม้ หลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตามที่ฉลาก กำหนด อย่างเคร่งครัดอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ ๓๙.๘๒ เป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ ๑ พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองยอ

พฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการฉีดพ่นสารเคมี	\bar{X}	SD	ระดับ คะแนน	อันดับ
การปฏิบัติตัวก่อนการฉีดพ่นสารเคมี	๓.๐๐	๐.๖๐	ดีมาก	๒
การปฏิบัติตัวขณะฉีดพ่นสารเคมี	๓.๑๑	๐.๖๒	ดีมาก	๑
การปฏิบัติตัวหลังการฉีดพ่นสารเคมี	๒.๘	๐.๗	ดีมาก	๓
ภาพรวมการปฏิบัติตัวในการฉีดพ่นสารเคมี	๒.๙๗	๐.๖๔	ดีมาก	

จากตารางที่ ๑ พบว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกร มีการปฏิบัติตัวขณะฉีดพ่นสารเคมี
อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = ๓.๑๑, SD = ๐.๖๒$) เป็นอันดับแรก รองลงมา คือมีการปฏิบัติตัวก่อนการฉีดพ่น
สารเคมีอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = ๓.๐๐, SD = ๐.๖๐$) และ มีการปฏิบัติตัวหลังการฉีดพ่นสารเคมีอยู่ใน
ระดับดีมาก ($\bar{X} = ๒.๘๐, SD = ๐.๗๐$) เป็นอันดับสุดท้าย

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมของการศึกษา พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของ
เกษตรกร มีการปฏิบัติตัวในขณะฉีดพ่นสารเคมี อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษา สนาน ผดุง
ศิลป์, ๒๕๕๖ ศึกษา ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ตำบลวังสรรพรส
อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี พบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกร มีการปฏิบัติตัว
ในขณะฉีดพ่นสารเคมี อยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิธิ แก้วไพฑูรย์ (๒๕๔๖,
บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกรต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ศึกษากรณี
เกษตรกร กิ่งอำเภอคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัด
ศัตรูพืช ของเกษตรกรชาวสวนผลไม้ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับมาก และ
สอดคล้องกับ การศึกษาพฤติกรรมการใช้ สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ในเขต สุรินทร์
พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่ อยู่ใน ระดับปานกลาง
และการศึกษาของ โกวิท สาร โภคา (๒๕๕๒, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้ สารเคมีในการ
กำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร เขตตำบลพระเพลิง อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว พบว่า พฤติกรรมใน
การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ ๘๘.๖๐

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

๑. ควรศึกษาวิธีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเชิงคุณภาพอีกครั้งเพื่อเปรียบเทียบ และ นำมา
ปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

๒. ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการรับรู้การใช้สารเคมีที่ถูกต้องเพื่อนำไปสู่การดูแลตนเองที่ดีต่อไปเหมาะสมกับพฤติกรรมของเกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

- Wilson, B. W. (2001). Cholinesterases. In R. I. Krieger, J. Doull, D. Ecobichon, D. Gammon, E. Hodgson, L. Reiter, & J. Ross. Handbook of pesticide toxicology. (2nd ed.). San Diego, California: Academic Press.
- โกวิท สารโภคา. (2552). พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรเขตตำบลพระเพลิงอำเภอเขาฉกรรจ์จังหวัดสระแก้ว. การศึกษาค้นคว้าอิสระสาธาณสุขศาสตร์บัณฑิต, สาขา สาธาณสุข, คณะสาธาณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนิกานต์ คุ่มนภ.(2557). พฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร. 16(1): 56-67.
- นิตี แก้วไพฑูรย์. (2546). การศึกษาความรู้ของเกษตรกรต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช: ศึกษากรณี เกษตรกรกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สาขา นโยบายสาธาณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์ลดา ภิรมย์จิตร. (2557). ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของ เกษตรกรบ้านนาเหล่า อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลาภู. วารสารการพัฒนาศุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2(3): 299-309.
- มัลลิกา มัติโก.(2534). คู่มือวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ : ชุดที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม สุขภาพ.
- สนาน ผดุงศิลป์.(2556). ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- สาคร ศรีมุข. (2556). ผลกระทบจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร ของประเทศไทย. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา ปีที่ 3, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ .(2562). เจาะลึกระบบสุขภาพ. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์, 2563, จาก <https://www.hfocus.org/content/2019/08/17468>.

